

การศึกษาความคิดเห็นของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี
หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก

The Study of Farmers' Opinions of Phitsanulok towards Good Quality of Life
after the Paddy Rice Pledging Project.

สมพร โพธิ์ดง¹ ดร.โชติ บดีรัฐ²

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

²อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากจากสูตรของ "Taro Yamane" จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทัวไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์ความคาดหวังของผู้รับบริการ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน t - test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาความคิดเห็นของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก ต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทัวไปอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการยอมรับทางสังคมอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลางและด้านสุขภาพร่างกายอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามข้อมูลทัวไปของชาวนาผลการศึกษา พบว่าชาวนาที่มีอายุ สถานภาพสมรสพื้นที่ในการเพาะปลูก รายได้โดยประมาณต่อฤดูกาล และเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ที่มีคุณภาพต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ

ความคิดเห็นของชาวนา, คุณภาพชีวิต, โครงการรับจำนำข้าวเปลือก

Abstract

The purposes of this research were to study the level of quality of life of the farmers in Phitsanulok after the paddy rice pledging project, to the factors affecting the quality of life, to find ways in solving the farmers' problems. It was a quantitative research. The samples were 400 people by Taro Yamane 's random sampling. Data were collected by using 3 parts of questionnaire and analyzed by using descriptive statistics: percentage, mean, standard deviation, t-test and One Way ANOVA.

The findings were as follows:

1. The study of farmers' opinions in Phitsanulok towards good quality of life after the paddy rice pledging project in overall was in a moderate level. When considering by each item, it was found that the general item was in a high level, the social acceptant item was in a high level, mind item was in a high level, economic item was in a moderate level and health item was in a high level.
2. Factors affecting the good quality of life of the farmers after the paddy rice pledging project classifying by personal information found that the age, marital status, farming area, income per season and participation on paddy rice pledging project were significantly different at 0.05 whereas other factors: age, education level, debt due to the right of growing rice were not significantly different.
3. Ways in solving the problems of quality of farmers after the paddy rice pledging project, it was found that it was in a high level and moderate level by considering the study of the farmers' opinions first. The general item affected the farmers' quality of life due to the farmer education and their being socially accepted more in that their up to date ideas resulting in the better quality of life. The farmers preferred the paddy rice pledging project due to their better income so the money can be circulated and the price of paddy in the market is higher as well as they are being recognized and they can help friends and society better and eventually their quality of life is improving.

Keywords

Farmers' Opinions, Good Quality, Paddy Rice Pledging Project.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนาข้าวซึ่งพบได้มากทั่วทุกภาค แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพชาวนาที่มีต่อประเทศและคนในประเทศ โดยได้ชื่อว่าผู้ผลิตแหล่งอาหารสำคัญไม่เฉพาะแต่ของคนในชาติ แต่รวมถึงการเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในโลกด้วย เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า การที่คนไทยเกือบทั่วประเทศได้เติบโตขึ้นมาเป็นคนโดยสมบูรณ์นั้น ล้วนมาจากเมล็ดข้าวทุกเม็ด และหยาดเหงื่อทุกหยดของชาวนาทั้งสิ้น และจากคำกล่าวที่ว่า “ชาวนา” คือกระดูกสันหลังของชาติ ซึ่งคำกล่าวนี้อาจเป็นอมตะวาจาอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อเช่นกันว่า บุญคุณของข้าวที่มาจาก การตรากตรำของชาวนาทุกคน ถือเป็นสิ่งที่เราต้องตระหนักและใส่ใจถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม และเสมอภาค โดยให้เหมาะสมกับการเกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกับมนุษย์ทุกผู้ทุกนามที่ยืนหยัดอยู่บนผืนแผ่นดินเพราะตลอดระยะเวลาของการพัฒนาที่ผ่านมาต่างทำให้เราเห็นชัดเจนว่า ความไม่ยุติธรรมที่ร้ายแรงที่สุดในสังคม ก็คือ การฉ้อเอารัพยาจากชนบทมาหล่อเลี้ยงเมือง เพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศให้ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยถูกขีดเส้นให้เดินตามประเทศมหาอำนาจที่ใช้ระบบทุนนิยมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ท้ายที่สุดผลประโยชน์ส่วนใหญ่จึงตกอยู่เฉพาะกลุ่มผู้มีอำนาจ และกลุ่มนายทุนเป็นสำคัญ หากใช้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศแต่อย่างใด ดังนั้นการขาดแผนพัฒนา

ที่มองถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ จึงนำมาสู่การหาข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชนที่จะใช้ ในการวางแผนแก้ไขปัญา ทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชุมชนให้อยู่ดี กินดี ได้อย่างเป็นรูปธรรมการศึกษาความคิดเห็นของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกต่อ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความสำคัญของ “คน” ที่ถือเป็น พื้นฐานสำคัญของการพัฒนาโดยแท้ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สังคมเป็นสังคมที่ นำอยู่ ประเทศชาติเป็นรัฐชาติที่สมบูรณ์ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุข จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เหนือกว่าสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น (วงศกร เจียมเผ่า, 2555, หน้า 1) ทำให้ต้องอาศัยการสนับสนุนจากทางรัฐบาลที่จะ ช่วยสร้างหลักประกันให้กับเกษตรกรที่ทำนานั้น ได้มั่นใจว่าอาชีพที่ทำอยู่นั้นมีความมั่นคง สามารถเลี้ยง สมาชิกในครัวเรือนได้ไม่มีการะเหินถื่น และเป็นอาชีพที่ยั่งยืน (วนัสพงษ์ ใจอินผล, 2553, หน้า 8) รัฐบาลได้ เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องให้ความช่วยเหลือเกษตรกร จึงมีการเข้ามาดำเนินมาตรการหรือโครงการต่างๆ เพื่อยกระดับราคาในฤดูเก็บเกี่ยวและรักษาเสถียรภาพราคาข้าวในประเทศจึงเกิดขึ้น โดยการประกันราคาข้าว การพยุงราคาข้าว และโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวนามีโอกาสขายข้าวเปลือกได้ ราคาที่สูงขึ้น ให้เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสม ยกยระดับราคาข้าวให้สูงขึ้นทั้งระบบ และเป็นการเพิ่มทางเลือก ให้ชาวนาเพื่อให้มีอำนาจต่อรองสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น อันมีผลโดยตรงต่อ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี จากบริบทที่ข้างต้นที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็น และสำคัญของโครงการ รับจำนำข้าวดังกล่าว จึงมีความสนใจทำการศึกษาถึงความคิดเห็นของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก ต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก โดยผู้วิจัยต้องการที่จะทราบถึงคุณภาพชีวิตของ ชาวนาว่าจะมีทิศทางไปในทางใด ที่สำคัญก็จะนำมาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน และประเทศชาติในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในจังหวัดพิษณุโลก

สมมุติฐานการวิจัย

ชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีปัจจัยเกี่ยวกับการทำนาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่โครงการรับ จำนำข้าวเปลือกที่ต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสรุปประเด็นประเด็นทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการรับจำนำ ข้าวเปลือกของชาวนา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จำนวน 52,585 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จำนวน 400 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนตัว เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส ภาระหนี้สิน ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการทำนา ได้แก่ การถือกรรมสิทธิ์ในการทำนา พื้นที่ในการเพาะปลูก รายได้โดยประมาณต่อฤดูกาลคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อมด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการรับจำนำข้าวเปลือกของชาวนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นชาวนาในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าว จำนวน 52,585 คน โดยที่จะใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ ซึ่งเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และภาระหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แสดงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าว โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อมด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการรับจำนำข้าวเปลือกของชาวนา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะและแนวทางการความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวในทุกๆ ด้านและความคิดเห็นอื่นๆ พัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเป็นผู้ให้คำปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมชัดเจนของเนื้อหาที่ใช้ เพื่อให้ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ +1 อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงชาวนาที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าว ในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 400 ฉบับ ได้กลับคืน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม
5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการตรวจสอบข้อมูลความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามลงรหัส แล้วนำข้อมูลที่ทั้งหมดทำการบันทึก โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. ข้อมูลทั่วไป จำนวนและคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 และ 2 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหา ค่าร้อยละ
2. ข้อมูลระดับความต้องการ จากแบบสอบถามส่วนที่ 3 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยใช้ t-test, F – test

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมแล้วนั้นอยู่ในระดับปานกลางสำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านทั่วไป รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการยอมรับทางสังคมด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพร่างกาย
2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า
 - 2.1 ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก
 - 2.2 ปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่า ระหว่างอายุ 18-30 ปีกับอายุ 41-50 ปี และกับอายุ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป และ 51-60 ปีกับอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นด้านจิตเจตนา สภาพแวดล้อม ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านทั่วไป แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านสุขภาพร่างกาย ไม่มีความแตกต่างกัน
 - 2.3 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก
 - 2.4 ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่าสถานภาพสมรสกับหม้าย/หย่าร้าง และสถานภาพ โสดกับหม้าย/หย่าร้าง มีระดับความคิดเห็นต่อด้านสภาพแวดล้อม ด้านการยอมรับทางสังคม และด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน
 - 2.5 ปัจจัยด้านการหนี้สินมีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่าชาวนาที่มีภาระหนี้สิน และไม่มีภาระหนี้สินมีระดับ ความคิดเห็นต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ ที่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก ต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ทั้งหมด 6 ด้านพบว่า โดยภาพรวมแล้วนั้นอยู่ในระดับปานกลางสำหรับผลการพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านทั่วไป รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพร่างกาย

ด้านสุขภาพร่างกาย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ คือ ดูแลสุขภาพของตนเอง จำเป็นต้องไปรับการรักษายาบาล และได้ออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ย 3.78, 3.77 และ 3.64 ตามลำดับ การที่เกษตรกรรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง เช่นเมื่อเจ็บป่วยก็ทำการรักษาหรือเข้ารับการรักษาที่สถานพยาบาล รวมทั้งการออกกำลังกายเพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดี จึงมีการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองอย่างเหมาะสม เพราะการมีร่างกายที่แข็งแรงนั้นหมายถึงว่าเกษตรกรจะสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรพรรณ โพธิ์ไชยา และเกษราวัลณ์ นิลวรานุกร (2555) ที่ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านจิตใจ ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ คือ มีขวัญกำลังใจ รู้สึกพอใจในตนเอง มีความภาคภูมิใจในอาชีพทำนาและรู้สึกว่าชีวิตทำนามีความหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขาวนามีความภาคภูมิใจในอาชีพและคิดว่าอาชีพของเขาเป็นอาชีพที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ และประเทศไทยของเราเองได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ข้าว อุ่น้ำของโลก เป็นต้นแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ และรักในอาชีพของตน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วณัสพงษ์ ใจอินผล (2553) ที่ได้กล่าวว่า ขาวนามีภูมิปัญญาของตนเองอยู่แล้ว ทั้งภูมิปัญญาทางกายภาพสังคมทางทรัพยากรบุคคล เพียงแต่ยังขาดการดึงศักยภาพที่มีอยู่ออกมาใช้ดังนั้นขาวนาจึงควรมีการประยุกต์กระบวนการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการทำนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะทำให้ปัจจัยในการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปีลดลงได้อีกด้วยทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากทางรัฐบาลที่ควรออกนโยบายที่จะช่วยสร้างหลักประกันให้กับเกษตรกรที่ทำนานั้นได้มั่นใจว่าอาชีพที่ทำอยู่นั้นมีความมั่นคงสามารถเลี้ยงสมาชิกในครัวเรือนได้ไม่มีภาระหนี้สินและเป็นอาชีพที่ยั่งยืน (วณัสพงษ์ ใจอินผล, 2553: 8)

ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน ซึ่งจากผลการศึกษาคุณภาพชีวิตขาวนาในด้านสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่แล้วขาวนาเห็นด้วยในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขาวนายังเห็นว่าสภาพแวดล้อมในชีวิตของตนเองยังไม่ดีเท่าที่ควร พวกเขายังมีความต้องการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัวให้มากกว่านี้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงต้องการคุณภาพบริการของโรงพยาบาล สถานือนามัย คลินิกต่างๆ ในชุมชน การให้บริการสาธารณสุขปึกพื้นฐานในชุมชน เช่น บริการไฟฟ้า บริการประปา เส้นทางคมนาคม บริการรถโดยสารสาธารณะก็ควรที่จะได้รับการดูแลปรับปรุงให้เหมาะสม และมีคุณภาพให้ดีกว่าเดิมเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้ของเกษตรกรนั้นเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีของทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่ระบุว่าบุคคลจะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานมากที่สุดไปยังระดับสูงสุดลำดับขึ้นความต้องการของมาสโลว์

ด้านการยอมรับจากสังคม ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อคือ ท่านได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ท่านได้ช่วยเหลือสังคมและเพื่อน ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ท่านมีการออกงานทางด้านสังคม ท่านมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ท่านได้รับช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ แค่นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกๆ คน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพไหน ต่างต้องการการยอมรับจากสังคมอยู่แล้ว

เพราะการได้รับการยอมรับจากสังคมนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดังนั้นการยอมรับจากสังคมจึงเป็นสิ่งที่ชาวนาต้องการและมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรพรรณ โพธิ์ไชยา และเกษราวัลณ์ นิลวรานุกร (2555) ที่ได้ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคูณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ปัญหาและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ ท่านมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจดีและท่านติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวของเกษตรกรนั้น เกษตรกรหวังจะทำให้พวกเขามีเศรษฐกิจในครอบครัวที่ดีขึ้น คือมีรายได้จากการจำนำข้าวเปลือกที่สูงกว่าการรับซื้อจากท้องตลาดทั่วไป และทำให้พวกเขามีการติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาที่พบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรพรรณ โพธิ์ไชยา และเกษราวัลณ์ นิลวรานุกร (2555) ที่ได้ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการรับจำนำข้าวเปลือกของชาวนา ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชาวนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชาวนาเห็นว่าโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้น เพราะทำให้เขามีรายได้จากการจำนำข้าวที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป โดยชาวนาส่วนใหญ่จะสนับสนุนโครงการรับจำนำข้าวต่อไป เพราะทำให้มีรายได้เพื่อใช้สอยมากขึ้นรวมทั้งเห็นว่าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกปี 2555/56 และแนวทางแก้ไขปัญหาคูณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวทั้งหมด 6 ด้าน สรุปโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรยั่งยืน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรับวิธีการเกษตรจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งทำให้เสียสมดุลหมดทุกมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจทำให้เป็นหนี้สิน สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล ชีวิตเสียสมดุล ไปเป็นเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรยั่งยืน ที่ทำให้ชีวิตเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม คืนกลับสู่สมดุล และเติบโตขึ้นบนความสมดุล ถ้าฐานสมดุลแล้วก็สามารถต่อยอดขึ้นไปได้เรื่อยๆ ด้วยความระมัดระวังซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้ ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพลภัทร์ คงธนจารอนันต์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับตำบลแม่แฝกอ้อเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่า เพศหญิงและเพศชายนั้นจะมีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตชาวนา ในด้านทั่วไปด้านการยอมรับทางสังคมด้านจิตใจด้านเศรษฐกิจด้านสภาพแวดล้อมและด้านสุขภาพร่างกาย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวนาทั้งผู้หญิง และผู้ชายมีลักษณะงานที่คล้ายกันคือ การทำนา และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำนามาตั้งแต่เป็นเด็ก ทำให้มีทักษะและความชำนาญในการประกอบอาชีพชาวนา รวมทั้งในการทำการเกษตรสมัยใหม่นิยมนำเครื่องทุ่นแรงเข้ามาช่วยในการทำงานด้วย จึงทำให้ชาวนาที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่า ระหว่างอายุ 18-30 ปีกับอายุ 41-50 ปี และกับอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และ 51-60 ปีกับอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นด้านจิตใจด้านสภาพแวดล้อม ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านทั่วไป แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านสุขภาพร่างกาย ไม่มีความแตกต่างกันซึ่งทำให้เราเห็นว่าคุณภาพชีวิตชาวนา มีความสำคัญเป็นอย่างมาก การแสดงความคิดเห็นของชาวนาตามช่วงอายุที่แตกต่างกัน ถือเป็นการสะท้อนให้เราเห็นถึงความแตกต่างที่หลากหลายและเป็นไปในเชิงที่สร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นอายุเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ในการทำงาน อย่างหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วคนที่อายุเยอะกว่าอาจผ่านประสบการณ์ในการทำนานานกว่า ซึ่งประสบการณ์ที่มาก อาจทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าคนที่อายุน้อย ประสบการณ์น้อย

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่า ระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส./อนุปริญญา/ปริญญาตรี และรวมไปถึงระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ที่ไม่มีความแตกต่างกัน ต่างสะท้อนให้เราเห็นถึงความสำคัญของการแสดงความคิดเห็นปัจจัยด้านระดับการศึกษาของประชาชนว่า ระดับการศึกษานั้นไม่ได้มีผลต่อผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความสะดวกสบายมากขึ้นทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ก็ได้ส่งผลให้คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความรู้ใหม่ๆ ซึ่งก็สามารถนำมาประกอบในการตัดสินใจให้เกิดความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับได้

ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส มีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลกหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่าสถานภาพสมรสกับหม้าย/หย่าร้าง และสถานภาพโสดกับหม้าย/หย่าร้าง มีระดับความคิดเห็นต่อด้านสภาพแวดล้อม ด้านการยอมรับทางสังคม และด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านสถานภาพสมรสนั้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งปัจจัย เพราะการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตชาวนา นับว่าเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เราเห็นถึงการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่หลากหลาย เพราะตามที่เรารู้อยู่กันดีว่า ความเป็นมนุษย์ของเราทุกคนเมื่อเกิดมาแล้ว ต่างก็ต้องการสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน จึงเป็นการสะท้อนให้เราเห็นถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชาวนา

ปัจจัยด้านภาระหนี้สินมีผลต่อคุณภาพชีวิตชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก หลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยที่พบว่าชาวนาที่มีภาระหนี้สิน และไม่มีภาระหนี้สินมีระดับความคิดเห็นต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ ที่แตกต่างกัน จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านสถานภาพสมรสนั้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตชาวนา นับว่าเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เราเห็นถึงการแสดงความคิดเห็นของชาวนาที่หลากหลายได้ทราบความเป็นภาระหนี้สินของชาวนามากน้อยเพียงใด โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาของชาวนาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะปัญหาที่ชาวนาได้รับเงินจากโครงการรับจำนำข้าวล่าช้า

1.2 การทำนาต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ต้นทุนผลิตที่สูงขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำ ค่าปุ๋ยที่แพงขึ้น รวมทั้งภาระหนี้สินและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของชาวนาเป็นประจำทุกปี ดังนั้นรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เหล่านี้กับชาวนาอย่างจริงจังทั่วถึง และต่อเนื่อง

1.3 การยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาให้ดีขึ้นนั้น รัฐบาล หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนบริหารจัดการน้ำ ระบบชลประทาน รวมถึงปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร และมีการควบคุมดูแลต้นทุนต่างๆ เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ให้อยู่ในราคาที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของชาวนาจากหลายพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลด้านรายรับ รายจ่าย และข้อมูลด้านผลผลิตของครัวเรือนชาวนาอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตของชาวนาอย่างละเอียดยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพลภัทร์ คงธนजारอนันต์. (2551). การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพรรณ โพธิ์ไชยา และเกษราวัลณ์ นิลวรารุณ. (2555). ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันสพงษ์ ใจอินผล. (2553). แนวทางแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมในต้นทุนการผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านใหม่ร่องแกลบและบ้านกอกเปา ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วงศ์กร เจียมเผ่า. (2555). การบริหารการพัฒนาร่วมสมัย. (เอกสารการสอน). พิษณุโลก : สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.